
BÜYÜK HALKBİLİMCİ İHSAN HİNÇER İLE ARİFİYE'DEN KARACAOĞLAN'A DOĞRU

From Arifiye To Karacaoğlan with the Great Folklorist İhsan Hınçer

Karabey AYDOĞAN*

Dedesi saz, kukla, kaşık, hatta bir de keman yapan, saz çalarken yaptığı kuklayı tezene tutan eliyle oynatan, bu arada türküler söyleyen, anlatan bir aileden geldim. Babam da, dörtlü aralıkla akort ettiği kemani ile yörenin halk havalarını çalar ve söylerdi. Çağdaşları iyi oyuncularla oynadıkları zaman, seyrine doyum olmazdı.

Buna karşın, artık şehirliydik ve o toprağımızla tüm bağlarımız kesilmişti. Evimizde müzik ise sürüyordu. Eski bir Köy Enstitüsü olan ve yatılı olarak eğitim gördüğümüz Arifiye İlköğretmen Okulu öğrencisiydim. Cumhuriyetimizin 50. Yılı'nı kutlama hazırlıkları hızlanmıştı ve bunlarda özellikle müzik gruplarının çoğunda görevliydim. Aynı zamanda okulumuz adına, okullar arası yarışmalara giren ekibimizin de bir üyesiydim.

* Eğitimci, araştırmacı yazar/Educator, researcher and writer.12.karabey@gmail.com

Türk Folklor Araştırmaları dergisi ile tanışmak

Hazırlıklar sürerken, resim öğretmenimiz Cemal Erkıral, yakın arkadaşım Ali Yahşi ile beni çağırırdı. Bizden bir "*Halk Oyunları Kitabı*" yazmamızı istedi. Çok şaşırıldık. Biz bu konuda yetersiz hatta bilgisiz sayılırdık. Gerçi ellinci yıl nedeniyle pek çok yörenin ekipleri okulumuzda da kurulmuştu. Hatta bazı arkadaşlarımız, bu ekipleri kurmak için yurdun bazı yörelerine gidip, aylarca çalışmış ve döndüklerinde yeni oyun ekiplerini oluşturmuşlardı. Daha ötesi, ünlü folklorculardan Şerif Baykurt, okulumuzda uzun yıllar öğretmen olarak çalışırken, halk oyunları konusunda da büyük hizmetler yapmıştı.

Öğretmenimiz geri adım atmadı ve bizim bu işi iyi yapabileceğimizi söyleyerek, görevi verdi. Ali ile ilk gittiğimiz yer, okulun zengin kitaplığı oldu. Orada epeyce yayın vardı. Kısa sürede kitapları okuyup notlar almaya başladık.

O sırada ortalıkta, masalarda duran dergilerin içinde "*Türk Folklor Araştırmaları*" adlı dergi ile de tanıştık. Diğer dergiler de vardı. Ama bu dergi tam bizlikti. Folklorun her dalından bir söyleyeceği vardı. Ancak çok sayı vardı ve biz bunların hepsini incelemek zorundaydık.

Yaklaşık bir yıl süren bu çalışmalar sırasında, Ali ile tüm "boş zaman" dedikleri zamanlarımızı, tatil günlerimizi kütüphanede bu işlerle geçirdik. Folklor konulu kitap ve dergileri harman yerine serili ekin gibi elden geçirdik.

Sonunda elle yazılmış bir çalışmayı bitirip öğretmenimize teslim ettik. Cemal bey çok sevindi. Bir de "aferin çocuklar" alıp kendi dünyamıza döndük.

İşte o günden beri "*Türk Folklor Araştırmaları*" dergisi bağımlısı oldum. Bir de TÜBİTAK'ın çıkardığı "Bilim ve Teknik" vardı. Onunla yolumu yakın yıllara kadar ayırmamıştım. Ama Türk Folklor Araştırmaları dergisini toplamak aklımdan geçse de, nereden bulacaktım ki?

İstanbul'da yeniden çalışmaya başlayınca, eski fotoğraf, belge, kitap peşine düşünce, aradığım derginin de buralarda bulunabileceğini anladım ve eski sayıların peşine düştüm. Artık bu derginin kahramanını da biliyordum. Kendi olanakları ile bunca zaman, aksatmadan ve arkasında devlet, bir vakıf veya şirket olmaksızın bunu başarması akıllara ziyan bir başarıydı. Kıskanılası bir emek vardı hepimizin karşısında.

Yaklaşık 34 yıldır topluyorum. Bitirmeye az kaldı. Bu arada Cemal öğretmenimi de uzun yıllar sonra buldum. Ben onu buldum da, o yazdığımız çalışmayı bulamadı. Oradan oraya göçerken, zamanın acımasız bir yerinde yitip gitmişti. Belki de iyi oldu. Neler yazmış olabilirdik ki! Belki de şimdi okuyup utanacaktık.

Belediye memuru İhsan Hınçer

Bir belediyede dört buçuk yıl hesap işleri müdürlüğü yaptım. Daha sonra İBB'de daha çok kültürel birimlerde yöneticilik yapmaya başladım. Bu uzun yıllar içinde bir gün, eski hesap işleri memurlarından birinin ağzından İhsan Hınçer adı duydum. Çok

heyecanlandım ve nereden tanıdığını sordum. Meğer o da İstanbul Belediyesi'nde çalışmış. Hem de uzun yıllar boyunca.

Hemen dosyasının peşine düştüm. Bir bürokratin dosyasında ne olur ki? Dilekçeler, yazışmalar, doktora sevk kâğıtları, bir de hizmet çizelgesi.

Öyleydi de... Gelin biraz yakından bakalım. İhsan Hınçer adlı belediye memuru, sonra ölünceye dek de müdürü olan Hınçer kimdi? Tabi ki kayıtlara göre...

Mehmet İhsan Hınçer Konyalıydı. Miyase ve Mehmet Hulusi'nin oğlu ve 1335 (1919) doğumluydu. Konya, Übeyit Mahallesi'ne kayıtlıydı.

Konya Ortaokulu'nu 25 Temmuz 1939 Tarihinde bitirmişti. O yıllarda Ortaokul mezunu olmak büyük işti. Ortaokul her yerde yoktu. Hatta köylerde okul neredeyse hiç yoktu.

İstanbul'a gelmişti ve sınavla İstanbul'un tek olan belediyesine girmişti. O sıralarda ilçe belediyeleri yoktur. İlçelerde şube müdürlükleri vardır. 10 Mayıs 1940 günü Beşiktaş Şubesinde "*Muhasebe Kâtip Vekil*" olarak göreve başlar. Aynı yılın sonlarına doğru aynı görevi Fatih şubesinde sürdürür. Yıl bitmeden merkeze, yani Tahsil müdürlüğüne kâtip ve daktilo memuru olarak alınır. Yaklaşık 10 yıl süre ile bu görevi yürütür. Bunu, bir buçuk yıllık Masraf Müdürlüğü kâtipliği izler. 1951-1952 yıllarında ise Tahsil Müdürlüğü memurudur. Aynı müdürlükte, bu kez kâtip olarak bir yıl daha çalışır. Çalışkandır. Takdimnamelerle ödüllendirilmektedir. 1955 yılında, o zamanların belediye mali işlemlerinin denetimlerini yapan "Murakıp" kadrosuna atanır. Bu önemli bir değişiklik ve yükselmedir. Yedi yıl süren kontrolörlüğü sonunda kısa bir süre Tahakkuk müdürlüğü yaptıktan sonra 1962 yılında Varidat ve Tahakkuk Müdürü olarak yeni görevine başlar.

Bu görevi başarı ile ömrünün sonuna dek sürdürür. Yani emekli olmaz. Görevi başında can verir. Bu süre içinde, görevlerindeki üstün başarıları nedeniyle yedi kez (1945, 1946, 1948, 1954, 1957, 1960 ve 1965 yıllarında) "*Takdirname*" ile ödüllendirilir. Biri mesleki olmak üzere dört de kitabı yayımlanır.

Tüm bu başarılı görevler sürerken, 1949 yılından itibaren, -hiç aksatmadan- her ay yurdun renklerini evlerimize, okullarımıza, kütüphanelerimize taşır. Dernekler kurar, üye olur. Nerede folklorik bir eylem, bir iş, bir toplantı varsa, oradadır. Ne devletin işini aksatır, ne de halkın. Geceleri, ailesi ile birlikte saatlerce dergi basılı kâğıtlarını özenle katlarlar. Kendisi tek tek zımbalar. Parmakları delinir, kanar elbette. Ancak İhsan Bey en mutlu olanlarımızdan biridir. Ayağının biri, diğerini yalnız bıraksa da, hastanelere gidip gelmek işlerinden biri olsa da en mutlu insanlarımızdan biri odur.

Resmi kayıtlara girmiş yurt dışı izin istekleri var, izinler var. Ulaşabildiklerimi burada saymak isterim. O da, yalnızca yurt dışı ve şehir dışı uzun izin olanları...

1. 30.07-30.08.1969 tarihleri arasında, bir ay süre ile *Fransa, Hollanda, Federal Almanya ve Yugoslavya*'ya, *Fransız Folklor Federasyonu* davetlisi olarak gider.
2. 1970 yılında Dışişleri Bakanlığının görevlendirmesi ile "*Güney Fransa Folklor Festivalleri*"nde, bir ay süre ile "*Teknik Direktör*" *Bakırköy Halkevi Folklor Grubu* ile gider.

3. 1971 yılı yazında, incelemelerde bulunmak ve "Uluslararası Manchester ve Nice Folklor Festivalleri "ne katılmak üzere, 20 gün süre ile İngiltere ve Fransa'ya gider.
4. 19 Temmuz-18 Ağustos 1973 arasında Fransa, Almanya ve Yugoslavya'da yapılan Folklor Festivallerine; "Folklor Uzmanı,-Teknik Direktör" olarak katılır.
5. 18-22 Eylül 1973 günlerinde, Ankara "Folklor Uzmanları Yüksek Danışma Kurulu" toplantısında görevlidir.
6. 26-30 Eylül 1973 günlerinde Cumhuriyetin 50. yılı nedeniyle; Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 50.000 lira ödüllü "Türkiye Âşıklar Bayramı" jüri üyesi olarak görevlidir.
7. 08-14 Ekim 1973 Cumhuriyetin 50. yılı nedeniyle Ankara'da yapılan "1. Uluslararası Türk Folklor Semineri" tebliğ sunumu için izinlidir.
8. 1978 yılı yazında, 10 gün süre ile Almanya, Fransa ve Mısır'da Folklor Festivallerine katılmak üzere bu ülkelere gider.

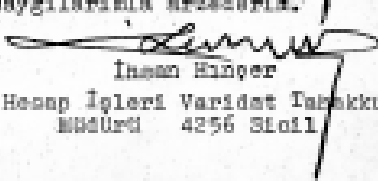
Hesap İşleri MÜDÜRLÜĞÜ'ne

Turizm ve Sanatlar Bakanı tarafından, 18-22 Eylül 1973 tarihleri arasında Ankara'da toplanacak olan "Folklor Uzmanları Yüksek Danışma Kurulu" Toplantısı'na davet edildiğinden,

Ayrıca 26-30 Eylül 1973 günleri arasında Cumhuriyetimizin 50. Yıldönümü dolayısıyla yapılacak ve Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı'na 50 bin lira ödül konulan "Türkiye Âşıklar Bayramı"nda Jüri Üyesi olarak adı geçen Müsteşarlıkça davet edildiğinden,

8-14 Ekim 1973 günlerinde yine Cumhuriyetimizin 50. Yıldönümü vesilesiyle Ankara'da toplanacak olan "1. Uluslararası Türk Folklor Semineri"nde Türk sosyal hayatıyla ilgili bir tebliğ sunmak üzere çağırıldığı toplantılarda bulunmak üzere 1972 yılı izinimiz verilmesine müsaadelerini saygılarımla arz ederim.

11/IX/1973

İhsan Hınçer
Hesap İşleri Varidat Tevakkük
MÜDÜRÜ 4256 Şişli

Maamulât Adı.
11.9.1973
Jüri Üyesi

MÜDÜRLÜK
11.9.1973
2078

Anma gecesinde buluşmak

Bu bilgilere ulaştığım sırada, Troya Folklor Derneği'nden "İhsan Hınçer Anma Günü" nedeniyle iki türkü söyleme daveti aldım. Hani "iyileşecek hasta" örneği gibiydi. Severek katıldım. Sonunda bir adım daha yaklaştım o emeğin sahibine. Anma gecesinde çok güzel şeyler söylendi. Hınçer'in emeğinin boşa gitmediğini bir kez daha dostları ve Troya Folklor Derneği kanıtlamıştı.

Derginin de desteği ile o yılın Karacaoğlan şenliklerini inceledim. Nisan ayında, İstanbul ve Ankara'da "Uluslararası Karacaoğlan Semineri ve şenlikleri yapılmış ve programı belliydi.

Seminerler

1975 yılında, Karacaoğlan şenlikleri; ilk kez düzenlenen uluslararası nitelikteki iki "Seminer" ile bir üst boyuta taşınır. Seminerlerle eşzamanlı olarak bir de Karacaoğlan konulu pul çıkarılır ve aynı zamanda ilk gün damgası kullanılır.

Mut Belediyesi öncülüğü ve *Ord. Prof. Sadi Irmak*'ın Onur Başkanlığı ile gündeme gelen seminere, çok sayıda bilim ve sanat insanı ile folklor uzmanları ve âşıklar da katılır.

Seminerlerin ilki İstanbul'da, 18-20 Nisan 1975 tarihlerinde İstanbul İl Genel meclisi binasında İhsan Hınçer'in de içinde bulunduğu Onur Komitesi yönetiminde gerçekleştirilir. **Sadi Irmak**, İstanbul valisi ve Mut Belediye başkanının konuşmalarından sonra gerçekleşen Seminer oturumlarında; **Vecdi Yarman, Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Dr. Müjgân Cumbur, Cahit Öztelli, Kerim Yund, Ümit Yaşar Oğuzcan, Ruhi Su, Muzaffer Akalın, Güner Ceylan, Ahmet Kabaklı, Prof. Dr. İlhan Başgöz, Dr. Muhan Bâli, Prof. Dr. Şahabettin Tekindağ, Nuşin Kavukçuoğlu, Sait Şadi Danişmendgazioğlu, Nejat Birdoğan, Ahmet Yüzendağ, Müyesser Tosunbaş, İhsan Hınçer, Sıtkı Soylu, Penos Özararat, Dr. Orhan Aytuğ Taşyürek, Tahir Kutsi Makal, Cahit Yüce, Eflatun Cem Güney, Sadi Yaver Ataman, Sevgi Babaoğlu, İrfan Ünver Nasrattınoğlu ve Cemil Cahit Güzelbey** bildirilerini sunarlar.

18 ve 19 Nisan akşamlarında ise Harbiye Şehir Tiyatrosu salonunda; **İstanbul Belediyesi Konservatuvarı Türk Halk Müziği Topluluğu, Adnan Türközü, Yeşilyurt koleji, Feka Halk Oyunları Topluluğu, Mahmut Taşkaya, Veli Yayıcı, Mut Bölgesel Halk Dansları Ekibi, Mut-Çukurbağ Köylüleri** katılımı ile şenlikler yapılmıştır.

Seminerin ikinci bölümü ise 25-27 Nisan günlerinde Ankara Odalar Birliği salonunda yapılır. Seminer açış konuşmalarını; **Ord. Prof. Sadi Irmak**, Kültür Bakanı **Rıfki Danişman, Verdi Yarman** ve Mut Belediye Başkanı **Yahya İnanıcı**'nın konuşmaları izler. Bunu izleyen oturumlarda; **Osman Atillâ, Mehmet Önder, Sıtkı Soylu, Cahit Öztelli, Feyzi Halıcı, Prof. Dr. Şükrü Elçin, Dr. Muhan Bali, Güner Ceylan, Nejat Birdoğan, Ahmet Yüzendağ, İhsan Hınçer, Vecdi Yarman, Eflatun Cem Güney,**

Nuşin Kavukçuoğlu, Dr. Orhan Aytuğ Taşyürek, Tahir Kutsi Makal, Hüsnü Yurdusev, Prof. Dr. İlhan Başgöz, Dr. Saim Sakaoğlu, Müyesser Tosunbaş, Cemil Cahit Güzelbey, Sevgi Babaoğlu, Müjgân Cumbur, İrfan Ünver Nasrattınoğlu, Prof. Talat Halman bildirilerini sunarlar.

Törenin açılış konuşmalarından

Bu seminerler anısına “**1975 1’nci Uluslararası Karacaoğlan Şenlikleri**” ibareli bir de anı madalyonu basılır:

Bir grup fotoğraf, İhsan Hınçer ve Karacaoğlan ile buluşturulunca:

Eski kitap, fotoğraf, belge ve benzer efemera satıcılarından biri, bir “Ruhi Su fotoğrafı var” deyince gittim. Epeyce fotoğraf vardı. Hepsini aldım. Arkasında tarih ve bir iki not vardı. Bunlar, 1975 yılında Mut'ta yapılan Karacaoğlan Şenlikleri ile ilgiliydi. Dahası, İhsan Hınçer vardı, hem de birkaç tane.

Ancak 7-8 Haziran 1975 günleri Mut Karacaoğlan Şenlikleri ile ilgili bir kayıt bulamadım. Mut Belediyesi'ne yolladığım iletiden de bir yanıt gelmedi. İşte işin özeti ve fotoğrafların dedikleri:

Karacaoğlan'ın mezarının ve yontusunun bulunduğu Mut ilçesinde de her yıl şenlikler yapılır. 1975 yılında da Mut merkezli bir “Karacaoğlan Şenliği” yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıntısına ulaşılamayan bu XIII. şenliğe; çok sayıdaki çağrılılar dışında, seminerlere katılan sanatçılardan bazıları, âşıklar ve basın ilgilileri de katılır.

Ulaşılan bir grup fotoğraftan anlaşıldığına göre, şenliklerin 7 ve 8 Haziran günlerinde Mut merkezinde ve Karacaoğlan mezar bölgesinde iki gün yapıldığı, çok sayıda katılım sağlandığı anlaşılmaktadır.

İlk gün (07.06.1975) Mut merkezinde yapılan tören sırasında, bir masa başında gördüğümüz İhsan Hınçer'in yanında eski TRT programcısı, yazar Ümit Kaftancıoğlu ve Nejat Birdoğan da görülmektedir.

Bir sonraki gün Karacaoğlan'ın mezarı başında yapılan törenlerde ise; sanatçı Ruhi Su'nun türküler söylediği, çevresinde kayıt aletleri ve köylülerin izlediği görülüyor. Bir

diğer fotoğrafta ise Ruhi Su'nun yanında bir köylünün de (büyük olasılıkla) türkü söylediği görülmektedir:

Bu grup fotoğrafların en ilginç örnekleri ise İhsan Hınçer'in koltuk değnekleri ile buraya kadar geldiği, ancak ulaşımında zorluk çektiği anlarda, birinin onu sırtlayarak, gideceği yerlere sırtında götürdüğü görülen fotoğraflardır:

İhsan Hınçer, bavulu taşıyan bir köylü yurttaşın katkılarıyla Karacaoğlan kabrine tırmanırken.

Aynı günde, şenliğe katılan âşıkların, Karacaoğlan'ın mezarı başında türküler söylediği ve sazlarını topluca mezar üzerine bıraktıkları anlaşılıyor.

Koltuk değneği de gereğinde tellenir, söze, dile gelir sevdalısının elinde...

Bir ulu ozanın başında İhsan Hınçer kimbilir hangi düşünce, duygularla ufuklara dalmış...

Bu fotoğraflar nedeniyle, bir kez daha İhsan Hınçer'in hiç bir koşulda folklor olaylarının dışında düşünülmemeyeceği anlaşılmaktadır. Hatta denebilir ki, Sayın Hınçer, ülke içinde ve dışında topraklarımızı ilgilendiren halkbiliminin temel öznelerinden biri olmuştur.

Emeklerine saygı ile.

İhsan Hınçer- İstanbul Belediyesi: 1941

İhsan Hınçer- İstanbul Belediyesi: 1946

İhsan Hınçer- İstanbul Belediyesi: 1951